

TRH PRÁCE 2018
v krajském srovnání

ZÁKLADNÍ INFORMACE O VŠPS

I. Co je to VŠPS	4
II. Co lze získat z VŠPS	5
III. Jak se zjišťují data	6
IV. Co nelze získat z VŠPS	8
V. Jak pracovat s daty VŠPS	10
VI. Datové zdroje a publikace	11

TRH PRÁCE V KRAJÍCH ČR

VII. Zaměstnanost	12
VIII. Nezaměstnanost	17
IX. Vzdělání	20
X. Šetření ad hoc modulů	22

I. CO JE TO VŠPS

Výběrové šetření pracovních sil (dále jen VŠPS) provádí Český statistický úřad nepřetržitě od prosince roku 1992 na území celé ČR. Více než 230 tazatelů osloví každé čtvrtletí kolem 55 tis. respondentů. Cílem VŠPS je získávání pravidelných informací o situaci na trhu práce. Data jsou dále analyzována z různých hledisek, zejména ekonomických, sociálních a demografických.

Výběrové šetření pracovních sil (Labour force survey – LFS) probíhá ve všech členských zemích EU podle stejné metodiky řízené Eurostatem.

LFS je jen minimálně ovlivněno specifiky legislativy jednotlivých zemí a výsledky jsou proto považovány za objektivní nástroj pro porovnávání situace na trhu práce mezi členskými zeměmi EU. Obsah standardů se však stále vyvíjí a v této souvislosti se provádějí příslušné změny v národním dotazníku.

Obsahem VŠPS je kvalifikovaně odhadnout výši zaměstnanosti v organizacích a firmách včetně samostatné činnosti osob podnikajících podle živnostenského zákona a dalších právních norem.

Předmětem šetření jsou všechny **osoby obvykle bydlící v domácnostech šetřených bytů**, které setrvávají či mají v úmyslu zůstat na území České republiky alespoň jeden rok. Přitom není rozhodující, mají-li v šetřeném bytě trvalý, dlouhodobý, přechodný nebo nehlášený pobyt.

Mohou naši tazatelé zazvonit i u vašich dveří?

Ano, pokud se byt, ve kterém žijete, dostane do našeho výběru.

Velikost výběrového souboru je odvozena především z počtu obyvatel okresu a kraje s ohledem na reprezentativnost výběru.

Výběr bytů k šetření je uskutečňován ve dvou stupních:

- jednotkou výběru prvního stupně je sčítací obvod
- jednotkou výběru druhého stupně je byt

Tzn., že nejdříve se vyberou sčítací obvody a poté se v rámci vybraných sčítacích obvodů vyberou konkrétní byty. Výběr na prvním stupni je prováděn metodou náhodného výběru s pravděpodobnostmi zahrnutí přímo úměrnými počtu trvale obydlených bytů ve sčítacích obvodech. Tzn., že čím má sčítací obvod více obydlených bytů, tím je větší pravděpodobnost, že bude vybrán.

II. CO LZE ZÍSKAT Z VŠPS

VŠPS umožňuje získat informace o výši a struktuře pracovní síly v ČR z hlediska vývoje za posledních 26 let, současného stavu a možnosti dalšího vývoje. Široký okruh otázek o sociální a demografické charakteristice respondentů a jejich domácností nabízí množství potřebných informací pro instituce, které využívají těchto informací v oblasti sociální a zaměstnanecké politiky. VŠPS dále doplňuje pravidelné informace Ministerstva práce a sociálních věcí o vývoji na trhu práce a o realizaci aktivní politiky zaměstnanosti.

VŠPS poskytuje informace

- o osobách zaměstnaných, nezaměstnaných a ekonomicky neaktivních
- od roku 1993
- čtvrtletně, roční průměry
- za celou ČR a kraje ČR

Zjišťuje se aktuální struktura zaměstnanosti podle

- pohlaví a věku
- kvalifikace
- odvětví
- charakteru zaměstnání respondentů

Dále jsou šetřeny údaje o

- délce odpracované doby
- rozsahu podzaměstnanosti
- souběhu zaměstnání
- mobility pracovních sil

Stejně tak se zjišťují informace o nezaměstnanosti, např.

- pohlaví, věk a vzdělání nezaměstnaných
- způsob a doba hledání zaměstnání
- údaje o posledním zaměstnání
- údaje o hledaném zaměstnání

VŠPS je jediným kontinuálním zdrojem dat o vzdělanostní struktuře obyvatel ČR.

Šetření se provádí v kalendářních čtvrtletích, to znamená, že je možné získat jak údaje za jednotlivá čtvrtletí tak i roční průměry. Odhady měř zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity jsou publikovány také za jednotlivé měsíce.

III. JAK SE ZJIŠTUVÍ DATA

Takto se zjišťují např. příjmy, vydání a spotřeba domácností (statistika rodinných účtů), příjmy a životní podmínky domácností (šetření SILC) nebo zaměstnanost a nezaměstnanost (výběrové šetření pracovních sil – VŠPS).

Výběr domácností, které budou osloveny, se provádí tak, že počítač náhodně vygeneruje adresy z databáze domů a bytů v ČR, které splňují jistá kritéria výběru (např. poměrné zastoupení měst a obcí, jejich velikost a lokalita).

ZÁKLADNÍ INFORMACE O VŠPS

V těchto šetřeních jsou data zjišťována tazateli osobně, popřípadě telefonicky.

Získaná data jsou následně doručena do ČSÚ. V příslušných odděleních ČSÚ pak probíhá zpracování a kontrola získaných dat, jejich dopočty na celkovou populaci v ČR a následná analýza výsledků.

Nakonec se z dat vytvoří souhrnné statistické údaje, které jsou zpracovány do přehledných tabulek a grafů a ty jsou pak zveřejněny ve formě publikací na internetu.

IV. CO NELZE ZÍSKAT Z DAT VŠPS

Podíl nezaměstnaných osob

V ČR je nezaměstnanost definována dvojím způsobem:

Úřady práce evidují počty dosažitelných uchazečů o zaměstnání, přičemž podmínky dosažitelnosti uchazeče definuje národní legislativa. Tyto počty nezaměstnaných jsou používány Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV) jako podklad pro rozhodovací a legislativní kroky v oblasti domácího trhu práce. Podíl nezaměstnaných osob vyjadřuje podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 let ze všech obyvatel ve stejném věku.

VŠPS používá metodiku Mezinárodního úřadu práce (International Labour Organisation – ILO) a Eurostatu (statistický úřad EU). Nezaměstnaný je potom jen ten, kdo práci nemá, aktivně ji hledá a je schopen nastoupit do 14 dnů. Z počtu nezaměstnaných se počítá obecná míra nezaměstnanosti. Tyto počty a míry jsou vhodné především k mezinárodnímu srovnání.

Vojáci

Pro vojáky je charakteristické, že jich relativně vysoký počet bydlí v hromadných ubytovacích zařízeních. Tato zařízení nejsou předmětem šetření VŠPS. Jejich počet je vhodné zjišťovat z administrativních zdrojů.

Pendleři

VŠPS je jediným zdrojem v České republice, který je schopen poskytovat údaje o pendlerech. Pendlerem je osoba, která má obvyklé bydliště na území České republiky, ale pracuje na území jiného státu (nejčastěji v Německu, Rakousku, ale i ve Velké Británii či Irsku). Přesto jsou údaje z VŠPS značně podhodnocené, protože je obtížné zastihnout tyto osoby v jejich domácnosti v České republice.

Skrytá zaměstnanost

Podobně jako u pendlerů by VŠPS mohlo být zdrojem, který by teoreticky zahrnoval i osoby pracující na černo. Ačkoli je šetření VŠPS zcela anonymní, respondenti většinou neuvedou práci, která není ve shodě s pracovní legislativou platnou na území České republiky. Navíc ve VŠPS neexistuje otázka typu „Vykonáváte nějakou pracovní činnost, která není v souladu s platnou legislativou na území ČR?“

Cizinci

Data z VŠPS nelze využít k analýzám pracovní aktivity cizinců pracujících na území České republiky. Hlavním důvodem je vymezení osob, které se mohou účastnit šetření, neboť ve VŠPS jsou šetřeny jen osoby obvykle bydlící v domácnostech šetřených bytů, které setrvávají či mají v úmyslu zůstat na území České republiky alespoň jeden rok. Podle této definice nejsou šetřeny osoby žijící v kolektivních domácnostech (např. ubytovny, domovy důchodců, nouzová obydlí atd.). Přitom z jiných statistik můžeme odhadnout, že v ubytovnách žije relativně vysoký počet cizinců. Velký počet cizinců zde pobývá krátkodobě, či za prací pouze dojíždí z ostatních států (např. ze Slovenska). Dalším důvodem je nižší ochota cizinců účastnit se šetření, například z důvodu jazykové bariéry.

Údaje o cizincích je jednoznačně lepší čerpat z administrativních zdrojů. Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) eviduje počty pracujících cizinců v pozici zaměstnanců a Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) eviduje pracující cizince v pozici zaměstnavatelů.

V. JAK PRACOVAT S DATY VŠPS

VŠPS je ze své podstaty výběrové šetření a nešetří tudíž celou populaci. Výsledné hodnoty jsou sice přepočteny na celou republiku, ale to neznamená, že jsou dotazovány všechny osoby s obvyklým bydlištěm na území ČR.

Zjednodušeně se to dá vysvětlit tak, že jedna osoba ve výběru reprezentuje mnoho dalších osob, pokud jsou stejného pohlaví, mají shodný věk a žijí ve stejném regionu. Výsledky lze tedy vztáhnout na celou populaci nebo použít jako nevážené, které zahrnují skutečně vyšetřené počet osob. To nám může pomoci rozhodnout, zda dané třídění je příliš podrobné či není.

Přesnost údajů klesá se snižující se velikostí vzorku. Roční průměry menší než 3 000 osob se považují za údaje s nízkou spolehlivostí.

Pokud zajdeme do přílišného detailu, můžeme zjistit, že nám některá hodnota ze čtvrtletí na čtvrtletí až trojnásobně vzrostla, což je samozřejmě obrovský nárůst. Ve skutečnosti ovšem žádný růst být nemusel, pouze jsme měli šěstí, že se nám do výběru dostaly např. další dvě osoby, zatímco v minulém čtvrtletí byla jenom jedna.

Dle výsledků VŠPS by se dala zformulovat tato věta:

„Ve 2. čtvrtletí roku 2018 činil počet mužů ve věku 20–24 let s dosaženým středoškolským vzděláním bez maturity, kteří pracují na částečný úvazek, 0,4 tis. osob, ale ve 3. čtvrtletí roku 2018 to bylo již 1,3 tis., což je trojnásobný nárůst.“

Ve skutečnosti ve druhém čtvrtletí byly ve výběru dvě osoby a ve třetím čtvrtletí pět. Takto definovaný ukazatel je zcela nesmyslný a nemůže poskytnout jakýkoliv relevantní výsledek.

Co to jsou výběrové chyby a intervaly spolehlivosti?

S výběrovými šetřeními jsou spjaty tzv. výběrové chyby. Ty vznikají vztahením charakteristik výběrového souboru na celý základní soubor a lze je interpretovat pomocí intervalů spolehlivosti. Např. ve 4. čtvrtletí roku 2018 byl u míry nezaměstnanosti ČR (2,0 %) 95 % interval spolehlivosti 0,2 %. To znamená, že s 95% pravděpodobností leží skutečná hodnota odhadované míry nezaměstnanosti mezi 1,8 % a 2,2 %. Více informací o intervalech spolehlivosti a metodice VŠPS naleznete na webových stránkách ČSÚ v sekci Statistika, Zaměstnanost a nezaměstnanost, Metodika:

https://www.czso.cz/csu/czso/zam_vsps

VI. DATOVÉ ZDROJE A PUBLIKACE VŠPS

Český statistický úřad – www.czso.cz

(Záložka Statistiky » Zaměstnanost, nezaměstnanost)

Analýzy

- Analýza VŠPS na aktuální téma
- Postavení českého trhu práce na aktuální téma
(porovnání ČR s ostatními zeměmi EU, čtvrtletně)

Datové soubory

- Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – čtvrtletní údaje (definitivní)
- Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS – roční průměry
- Trh práce v krajském srovnání
- Trh práce v ČR – časové řady (1993 až 2018)

Rychlé informace

- Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS (předběžné výsledky, čtvrtletně)
- Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity (měsíčně)

Prezentace z tiskových konferencí

DALŠÍ ZDROJE DAT O TRHU PRÁCE V ČR

ČSÚ – www.czso.cz

(Záložka Statistiky » Mzdy a náklady práce)

- Počty zaměstnanců – podnikové výkaznictví
- Mzdy a náklady práce

MPSV – <http://portal.mpsv.cz/sz/stat>

- Nezaměstnanost – počet registrovaných uchazečů o zaměstnání na ÚP ČR
- Nabídka a poptávka na trhu práce
- Zaměstnávání cizinců

MPO – <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/statisticke-udaje-o-podnikatelich/>

- Roční přehled podnikatelů a živností

VII. ZAMĚŠTNANOST

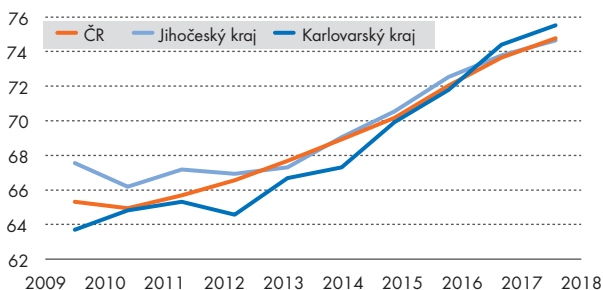
Česká republika je specifická výsadním postavením svého hlavního města v mnoha socioekonomických charakteristikách, nevyjímaje charakteristiky trhu práce. Praha (někdy spolu s Brnem) tak velmi ovlivňuje republikové průměry např. díky nízké míře nezaměstnanosti nebo vysoké míře zaměstnanosti.

Míra zaměstnanosti udává procento zaměstnaných osob z celkového počtu obyvatel.

Míra zaměstnanosti se v ČR za posledních 10 let zvýšila o 9,5 procentních bodů na 74,8 %. Ke zvýšení míry zaměstnanosti došlo ve všech krajích. Nejlépe je na tom hlavní město Praha (79,6 %) a Středočeský kraj (76,2 %). Nejnižší míru zaměstnanosti má Ústecký kraj, ve kterém dosahuje míra zaměstnanosti 15–64letých v roce 2018 hodnoty 70,5 %. Nízkou zaměstnanost má také Liberecký (72,2 %), Moravskoslezský (72,8 %) a Zlínský kraj (73,8 %).

Nejvyšší zaměstnanosti se může pochlubit Praha, naopak nejnižší zaměstnanost je stále v Ústeckém kraji. Ve všech krajích se během roku 2018 situace zlepšila.

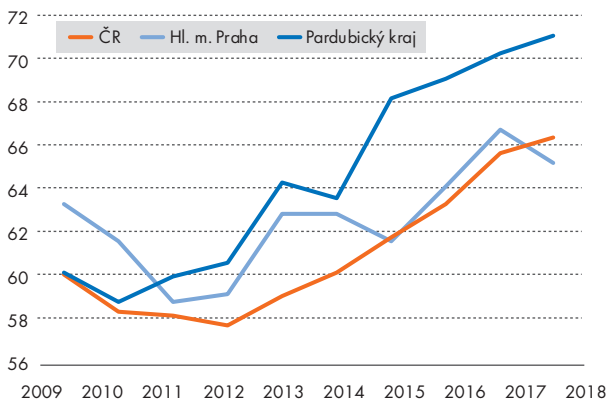
Míra zaměstnanosti osob ve věku 15–64 let v krajích s nejvyšším a nejnižším přírůstkem za posledních 10 let, v %

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

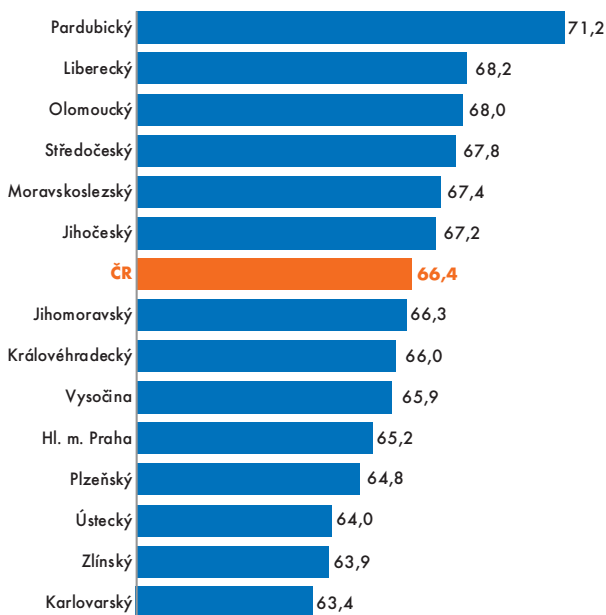
TRH PRÁCE V KRAJÍCH V ČR

Míra zaměstnanosti osob ve věku 20–29 let v krajích s nejvyšším a nejnižším rozdílem v uplynulých 10 letech, v %

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Míra zaměstnanosti osob ve věku 20–29 let v krajích ČR, 2018, v %

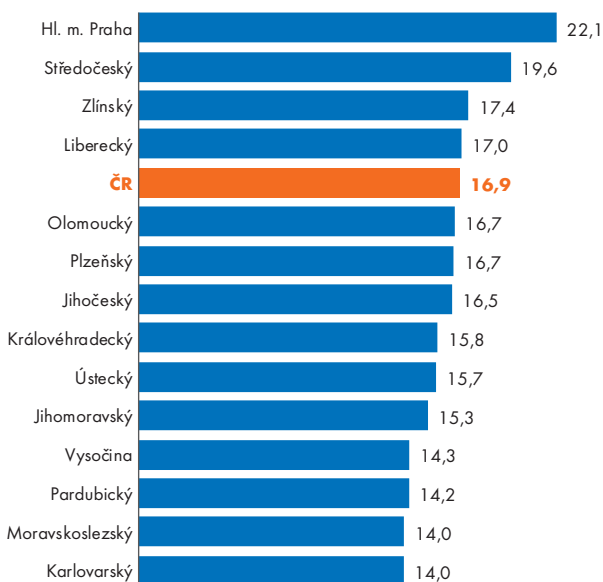

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

TRH PRÁCE V KRAJÍCH V ČR

Průměrná míra zaměstnanosti osob ve věku 20–29 let se začala zvyšovat v roce 2013 a dále roste. Přesto nedosahuje tak vysokých hodnot, jako celková míra zaměstnanosti. Mladí lidé zůstávají déle ekonomicky neaktivními z důvodu zvyšování si svého vzdělání. Také pořadí krajů je odlišné od celkové zaměstnanosti, nejvyšší míra zaměstnanosti osob ve věku 20–29 let byla v roce 2018 v Pardubickém a Libereckém kraji, nejnižší v Karlovarském, Zlínském a Ústeckém kraji.

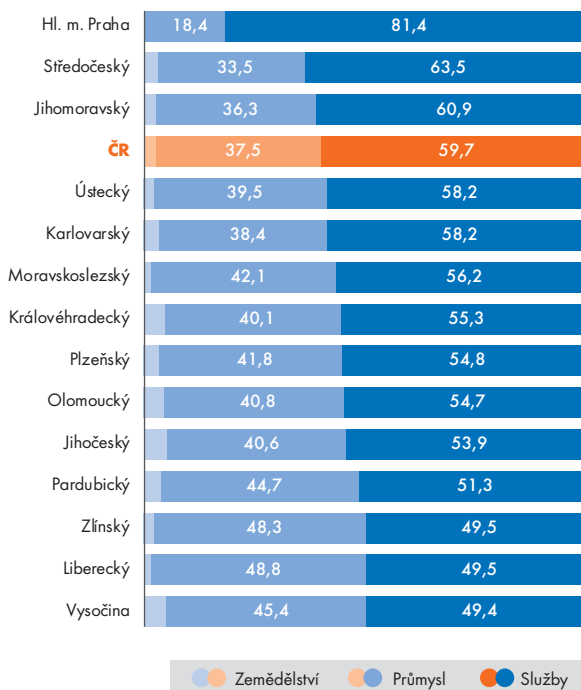
Podíl podnikatelů z celkového počtu zaměstnaných v krajích ČR, 2018, v %

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Podíl podnikatelů se v ČR za posledních 25 let výrazně zvýšil. Zatímco v roce 1993 podnikalo méně než 10,0 % zaměstnaných, v roce 2018 to bylo 16,9 %. Nejvíce podnikají obyvatelé hlavního města Prahy a Středočeského kraje, nejméně obyvatelé Karlovarského a Moravskoslezského kraje.

Podíl zaměstnaných v jednotlivých sektorech národního hospodářství, kraje ČR, 2018, v %

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Vývoj celkové zaměstnanosti byl v ČR provázen pokračujícími změnami v odvětvové skladbě pracujících. **V primárním sektoru** národního hospodářství (**zemědělství, lesnictví a rybníkářství**) bylo nadále zaměstnáno nejméně osob ze všech odvětví (v roce 2018 2,8 % zaměstnaných osob). Regiony s nejvyšším podílem zaměstnaných v zemědělství byly v roce 2018 Jihočeský kraj (5,4 %), včetně tradičního rybníkářství, Vysočina (5,2 %), Královéhradecký kraj (4,6 %) a Olomoucký kraj (4,5 %).

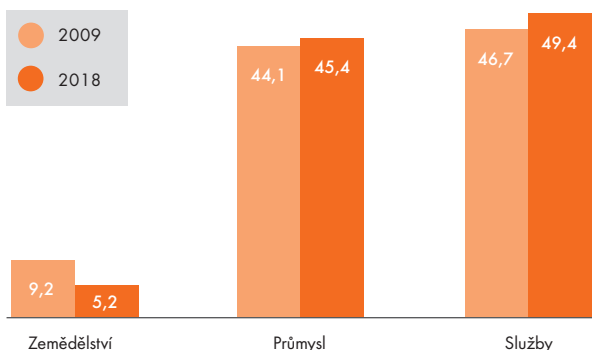
Celkový vývoj zaměstnanosti **v sekundárním sektoru (průmyslu a stavebnictví)** odráží to, že během ekonomické krize se v roce 2009 snížil počet pracujících v sekundárním sektoru v ČR o více než 120 tis. osob. V posledním desetiletí se počet zaměstnaných v průmyslu zvýšil pouze ve Zlínském kraji, kraji Vysočina a Libereckém kraji, ve kterém v roce 2018 registrujeme nejvyšší podíl zaměstnaných v sekundárním sektoru v republice (48,8 %). Naopak nejmenší podíl pracujících

TRH PRÁCE V KRAJÍCH V ČR

v průmyslu a ve stavebnictví je v hlavním městě Praze (18,4 %) a ve Středočeském kraji (33,5 %). V roce 2018 pracovalo v průmyslu více než 1,9 mil. osob.

Nejvíce osob pracuje v ČR v **terciárním sektoru (služeb)**, podobně jako v ostatních zemích Evropy. Vliv Prahy na průměrnou hodnotu ČR je u tohoto ukazatele markantní. Kromě hl. m. Prahy se nad průměr ČR dostal už jen Středočeský a Jihomoravský kraj. Téměř ve všech krajích pracuje ve službách více než polovina zaměstnaných, pouze na Vysočině je to 49,4 %, v Libereckém a ve Zlínském kraji je to shodně 49,5 %.

Podíl zaměstnaných v jednotlivých sektorech národního hospodářství v kraji Vysočina v letech 2009 a 2018, v %

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Změny v odvětvové struktuře zaměstnaných v ČR dokládá vývoj např. v kraji Vysočina. V posledních 10 letech se výrazně snížil podíl zaměstnaných v primárním sektoru. Na významu vzrostly služby, v kraji Vysočina bylo v roce 2018 v tomto odvětví zaměstnáno 49,4 % zaměstnaných, v Praze to bylo 81,4 % zaměstnaných.

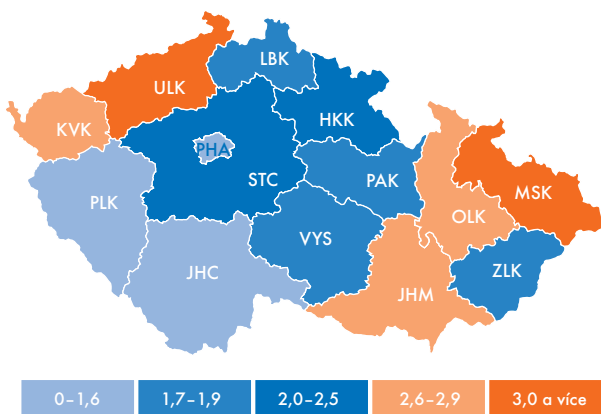
VIII. NEZAMĚŠTNANOST

V roce 2018 bylo v ČR 121,6 tis. nezaměstnaných osob. Toto číslo je mnohonásobně menší než počet zaměstnaných a pokud se počet nezaměstnaných analyzuje z krajského pohledu, je třeba zvláště respektovat zásady práce s daty z výběrových šetření.

Za nezaměstnané se ve VŠPS považují osoby 15leté a starší, které splňují následující 3 podmínky Mezinárodní organizace práce:

- nebyly zaměstnané
- byly připraveny k nástupu do práce do 14 dnů
- v průběhu posledních 4 týdnů hledaly aktivně práci

Míra nezaměstnanosti 15–64letých osob v krajích ČR, 2018, v %

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Míra nezaměstnanosti udává procento nezaměstnaných osob z pracovní síly, kterou tvoří nezaměstnaní a zaměstnaní.

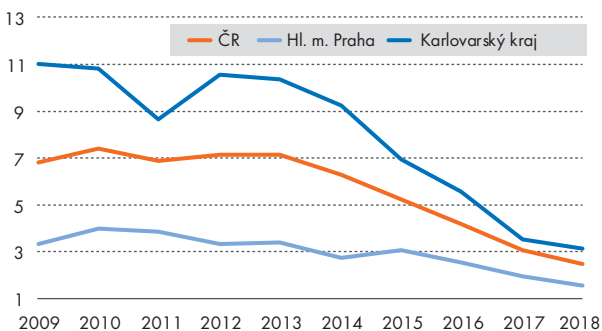
Míra nezaměstnanosti osob ve věku 15–64 let se v ČR v letech 2009 – 2013 pohybovala okolo 7 %. V dalších letech klesala a v roce 2018 činila 2,3 %. Nejvyšší míru nezaměstnanosti vykazují shodně kraje Moravskoslezský a Ústecký (3,7 %). Nejnížší míra nezaměstnanosti je v hlavním městě Praze (1,3 %). Oproti předchozím letům se míry nezaměstnanosti všech 14 krajů vešly pod 4 %. K největšímu snížení míry nezaměstnanosti oproti předešlému roku došlo v Libereckém a Zlínském kraji.

TRH PRÁCE V KRAJÍCH V ČR

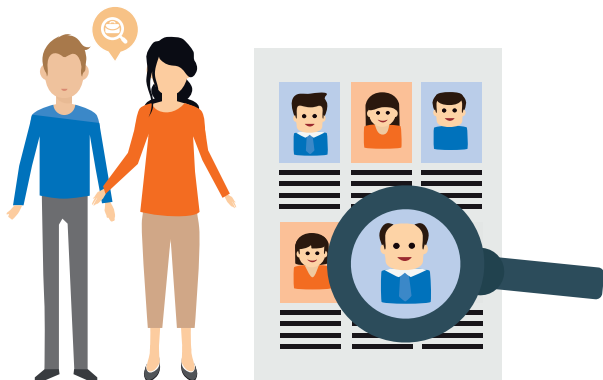
Míra nezaměstnanosti je jedním z ukazatelů, které velmi rychle reagují na ekonomický vývoj. Její hodnota se v ČR od roku 2014 snižovala a v souvislosti s příznivým ekonomickým vývojem dosáhla v roce 2018 svého minima. Při porovnání hodnot z let 2009 a 2018 došlo k největšímu zlepšení v Karlovarském kraji, míra nezaměstnanosti zde klesla o 8,2 procentního bodu. K nejmenší změně oproti roku 2009 došlo v hlavní městě Praze. I v mezinárodním srovnání je míra nezaměstnanosti v ČR velmi nízká.

Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla v roce 2018 v Moravskoslezském a Ústeckém kraji, **nejnižší** v Praze.

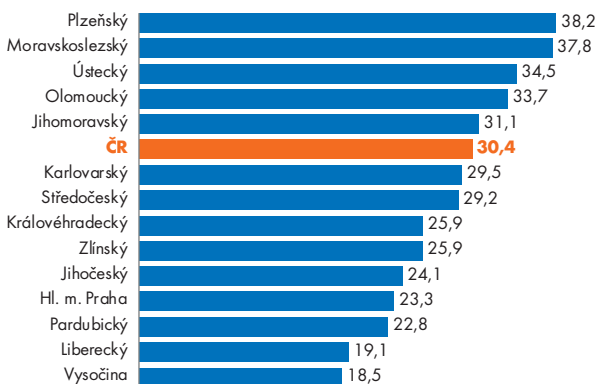
Vývoj míry nezaměstnanosti 15–64letých osob v krajích s největším a nejmenším zlepšením za uplynulých 10 let, v %

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

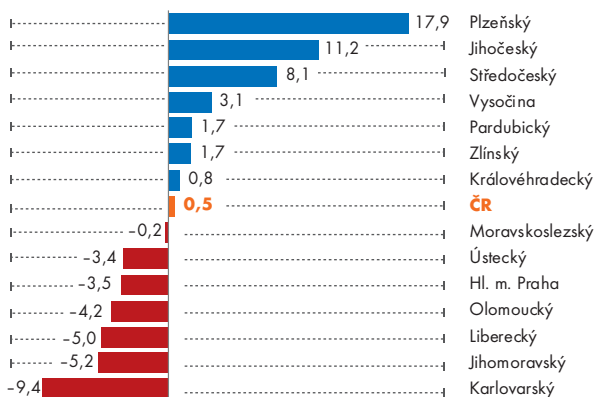
Podíl dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu nezaměstnaných v krajích ČR, 2018, v %

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

V roce 2018 bylo v ČR 37 tis. dlouhodobě nezaměstnaných (bez práce 1 rok a déle), což tvořilo 30,4 % všech nezaměstnaných. S problémem dlouhodobé nezaměstnanosti se potýká Plzeňský a Moravskoslezský kraj. Procentuelně je nejméně dlouhodobě nezaměstnaných v kraji Vysočina, v Libereckém a Pardubickém kraji. Počet i podíl dlouhodobě nezaměstnaných mezi roky 2009 a 2018 v sedmi krajích ČR poklesl, nejvíce v Karlovarském kraji, a u sedmi krajů vzrostl, nejvíce v Plzeňském kraji.

Změna podílu dlouhodobě nezaměstnaných z nezaměstnaných v krajích ČR za uplynulých 10 let, v %

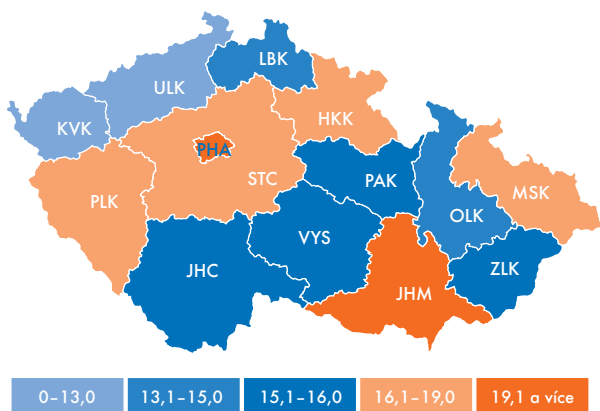

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

IX. VZDĚLÁNÍ

Česká republika má mezi zeměmi Evropy specifické postavení kvůli vysokému procentu osob, které dosáhly nejméně na středoškolské vzdělání. Podíl vysokoškolsky vzdělaných osob je o něco nižší než průměr EU, ale díky zvyšujícímu se počtu studentů na vysokých školách by se již generace narozených po roce 1980 měla vyznačovat podobnou vzdělanostní strukturou jako obyvatelstvo vyspělých zemí EU.

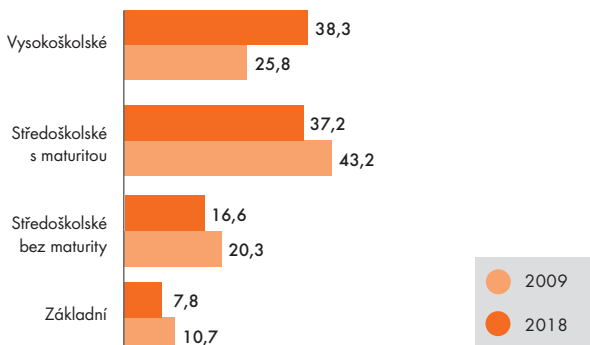
Podíl vysokoškolsky vzdělaných osob z celkového počtu osob ve věku 15 a více let v krajích ČR, 2018, v %

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Nejvzdělanější obyvatelstvo žilo v České republice v Praze. Vysokoškolský diplom zde vlastnilo více než 38 % obyvatel, na středoškolské vzdělání s maturitou dosáhlo 37,2 % osob starších 15 let. Na druhém místě figuruje Jihomoravský kraj s 22,6 % vysokoškoláků v roce 2018, zřejmý je vliv Brna na vzdělanostní strukturu tohoto regionu. Naopak nejméně vzdělané obyvatelstvo žilo v Ústeckém a Karlovarském kraji. Podíl vysokoškoláků s diplomem činil v Ústeckém kraji 11,2 %. V Ústeckém a Karlovarském kraji byl nejvyšší podíl osob, které dosáhly pouze na základní vzdělání.

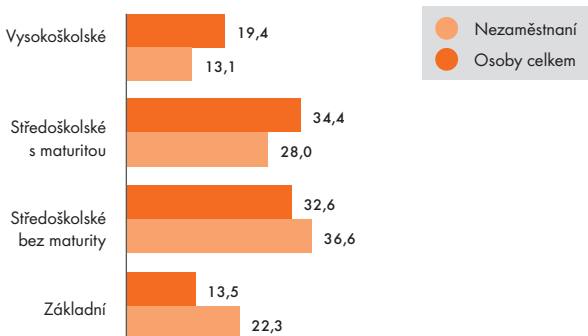
Obyvatelstvo Prahy ve věku 15 a více let dle nejvyššího dosaženého vzdělání v letech 2009 a 2018, v %

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Během posledních 10 let se výrazně změnila vzdělanostní struktura obyvatel všech krajů ČR. Mezi kraje s největšími rozdíly patří hlavní město Praha, Středočeský a Jihomoravský kraj. Ve všech krajích se zvýšil podíl vysokoškolsky vzdělaných osob, snížil se podíl osob se základním vzděláním.

Porovnání vzdělanostní struktury obyvatelstva ČR ve věku 15 a více let s osobami nezaměstnanými v roce 2018, v %

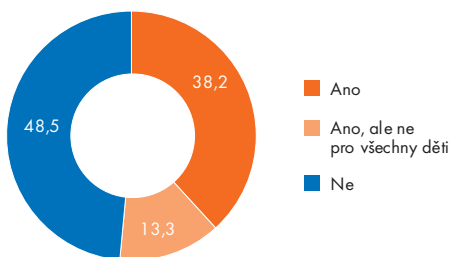
Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Vzdělanostní struktura se z dotazníku VŠPS dá zjistit i podle ekonomického postavení osob. Z grafu výše vyplývá, že osoby nezaměstnané mají nižší úroveň vzdělání než běžná populace České republiky.

X. ŠETŘENÍ AD HOC MODULŮ

Šetření ad hoc modulů podle jednotlivých zadání pro daný rok patří k pravidelným zjišťováním v rámci VŠPS a současně je pro členské státy povinné na základě příslušných nařízení EU a je hrazeno z grantu Eurostatu. Témata ad hoc modulů se navíc v obdobné podobě opakují po pěti až deseti letech a umožňují sledovat změny v delší časové řadě. V roce 2018 byl modul zaměřen na sladění rodinného a pracovního života, kdy odpovídali respondenti ve věku 18–64 let, v letošním roce probíhá modul týkající se organizace práce a pracovních ujednání.

Podíl osob, které využívají služeb organizací péče o děti (jesle, mateřská škola, družina, klub, dětská skupina apod.), 2018, v %

Zdroj: ČSÚ – AHM2018

Jedna z otázek AHM 2018 zjišťovala, kolik respondentů, kteří se pravidelně starají o děti do 15 let, využívá služby organizací, které poskytují péči o děti. 51,5 % dotázaných uvedlo, že tyto služby využívá pro všechny nebo alespoň pro jedno z dětí.

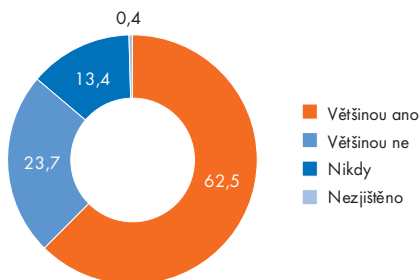
Respondenti, kteří služby péče o děti nevyužívají, si nejčastěji zajišťují hlídání sami (57,1 %), nebo je dítě už větší (nad 10 let) a dokáže se o sebe postarat samo (25,5 %). Někdy děti hlídají prarodiče nebo ostatní členové rodiny či známí (7,5 %).

Péče o děti do 15 let má vliv na práci pouze u necelých 15 % respondentů. Tito respondenti nejčastěji zmiňovali, že pro sladění pečovatelských povinností a práce začali pracovat na zkrácený úvazek (28,4 %), změnili pracovní dobu bez změny objemu práce (20,1 %) nebo změnili zaměstnavatele/práci (18,1 %).

Dotazník se také věnoval péči o příbuznou osobu starší 15 let, která je nemocná, postižená nebo v pokročilém věku. O zmíněné osoby pečuje méně než 8 % dotázaných, z toho 3,4 % pravidelně a 4,2 % příležitostně.

Následovaly otázky na možnost volna a flexibilitu pracovní doby.

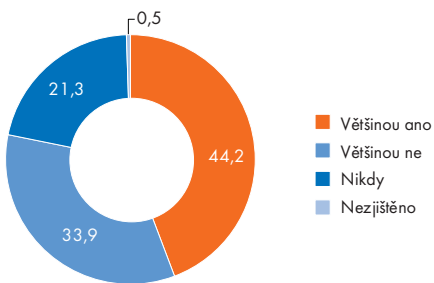
Podíl zaměstnanců, kteří mají možnost vzít si den volna (mimo dovolenou) z rodinných důvodů, 2018, v %

Zdroj: ČSÚ – AHM2018

Respondenti, kteří jsou zaměstnaní a mají pravidelnou pečovatelskou povinnost, často uváděli, že si většinou mohou vzít den volna (navíc, mimo dovolenou) z rodinných důvodů (62,5 %).

Podíl zaměstnanců, kteří mají možnost úpravy pracovní doby z rodinných důvodů, 2018, v %

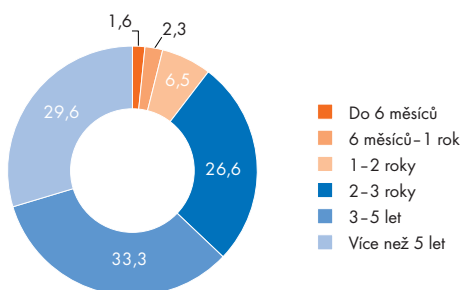
Zdroj: ČSÚ – AHM2018

Stejná skupina respondentů byla dotazována, jestli má možnost úpravy denní pracovní doby z rodinných důvodů. Odpověď většinou ano uvedlo 44,2 % dotázaných, 33,9 % respondentů uvedlo, že to většinou není možné, zbytek uváděl, že to není možné nikdy (21,3 %).

Pracující respondenti, kteří zároveň o někoho pečují, odpovídali na otázku, jestli existují konkrétní důvody, proč je obtížné spojit práci s pečovatelskými povinnostmi. Téměř 70 % respondentů, kteří o někoho pravidelně pečují, uvedlo, že žádné problémy nepocítují.

Pokud respondenti uvedli nějakou těžkost při sladění rodinného a pracovního života, nejčastěji se jednalo o nepředvídatelné rozložení práce, o obecně náročnou, vyčerpávající práci nebo o dlouhou pracovní dobu.

Jak dlouho nepracoval/a a staral/a se o dítě/děti, 2018, v %

Zdroj: ČSÚ – AHM2018

Respondenti, kteří už někdy využili možnost nepracovat z důvodu péče o děti po dobu alespoň jednoho měsíce, byli dotazováni na to, jak dlouho celkem nepracovali (zde je zahrnutá mateřská a rodičovská dovolená). Nejčastěji byli s dětmi doma 3-5 let (33,3 %), velká část nepracovala více než 5 let (29,6 %).

Většinou se jednalo o kombinaci rodičovské a mateřské dovolené (uvedlo 89,4 % respondentů).